

محمد رضا نایبی:

تاریخچه آمار در ایران (قسمت چهارم) (۱)

چنانکه در قسمت قبل اشاره شد از منابع و مأخذی که به استناد آنها میتوان در مورد تاریخچه آمار در ایران معاصر اظهارنظر نمود، چنین برمی آید که تا اوایل انقلاب مشروطیت مواکر تهیه آمارهای گوناگون در داخل ادارات دولتی ایران بصورت پراکنده وجود داشته است. در ادامه این بحث به برسی دو رویداد تاریخی که هریک گوشایی از تاریخچه آمار را در ایران معاصر باز می‌نماید می‌پردازیم.

اولین رویداد مربوط است به یک ممیزی که جهت وصول مالیات از املاک در سال ۱۲۹۴ هجری قمری در تهران انجام گرفت و برای اولین بار جمع‌آوری آمار طبق اصول علمی صورت پذیرفت.

پس از انقلاب مشروطیت و درسالیهای اول قانونگذاری مجلس، مقدم بر کلیه مشکلاتی که نمایندگان اولین دوره مجلس با آنها مواجه بودند، اوضاع تاسامان مالی بود. بدین سبب وصول عواید مالیاتی و تدبیل دخل و خرج کشور در سرلوحوه برنامه‌های مجلس قرار گرفت. همانطور که قبلاً گفته شد، تا آن زمان ممیزی‌هایی که جهت اخذ مالیات صورت می‌گرفت بر اصل برآورد و تخمین نظری کارشناس ذیربسط مبتنی بود و وی بطور تقریب میزان محصول زمین و آب قنات را تعیین می‌کرد. لذا، نظارت بر کار کارشناس چندان آسان نبود و مالیاتها تماماً "وصول نمیشد". نمایندگان مجلس در وهله نخست جهت رفع مشکلات مالیاتی کشور مسئله ممیزی املاک را طبق اصول علمی مورد توجه قرار دادند، بموجب قانون ممیزی مقرر شد که ابتدا از اراضی، نقشه‌برداری شود و ساحت و حدود هر قطعه بر روی نقشه تعیین گردد. جنس زمین، نوع محصول یا محصولات، اشجار مشریا غیرمشمر، مقدار آب و تعداد نفویں با کلیه مشخصات در اوراق ممیزی (پرسشنامه‌ها) قید گردد. جهت اجرای قانون ممیزی، خزانه‌داری به استخدام یک نفر مهندس بلژیکی اقدام نمود و لوازم و ادوات نقشه‌برداری را به کشور وارد کرد. این مهندس عده‌ای از شاگردان دارالفنون را که دروس هندسه خوانده بودند انتخاب کرد و تمرین‌هایی به آنها داد و در ابتدا بطور نمونه از هر بلوك چند قریه توسط آنان نقشه‌برداری شد و سپس پرسشنامه‌های مربوطه که قبلاً تنظیم شده بود تکمیل و ضمیمه نقشه‌ها گردید. برای شروع به ممیزی مقرر شد

۱- قسمتهای اول و دوم این مقاله در شماره های اول و دوم نشریه آمار اقتصادی "چاپ شده است.

بلوک اطراف تهران مانند ورامین و دماوند و پارهای دهات دیگر ممیزی شود، عمل ممیزی بترتیب ذیل انجام پذیرفت:

ابتدا نقشه یک ده بوسیله افراد جوانی که آموزش دیده بودند آمده میشد، سپس مساحت اراضی تعیین می گردید، مقنی آب را سنج کرده و میزان آنرا معین می نمود و ممیز هم استعداد و جنس زمین را مشخص می کرد، پس از تعیین استعداد آب و خاک، صیفی کاریهای معمولی در رابطه با میزان آب در هو ده بطور عادلانه برآورد میشد و طبق پرسشنامه تنظم شده سوالاتی از مالک بعمل می آمد و ممیز از روی بصیرت می توانست در این باب اظهار نظر کند. ممیز بلوک ورامین چهل و پنج روز ادامه داشت و هر روز یک ده یعنی جمعاً ۴۵ ده نقشه برداری و ممیزی شد، حاصل ممیزی ده هزار تومان نقد و در حدود دویست خروار جنس بود که اضافه عایدات برای دولت بدمار آورد و مالکین هم اعتراضی نداشتند. با اجرای ممیزی علمی (جمع آوری اطلاعات و آمار بصورت علمی) قدم مهمنی برای تشخیص صحیح عایدات و تعیین میزان مالیات مودیان برداشته شد.

دومین رویداد عبارت از سرشماری عمومی در سال ۱۳۰۱ شمسی بود که در تهران انجام گرفت و پارهای از نتایج آن توسط دایره احصائیه بلدیه (شهرداری تهران) تحت عنوان اولین سالنامه احصائیه شهر تهران منتشر شد و متعاقب آن دوین سالنامه احصائیه شهر تهران بصورت جامع تر در آذرماه ۱۳۱۵ شمسی منتشر گردید. این سالنامه نفیس که حاوی آمارهای مفیدی راجع به تهران در طی سالهای ۱۳۰۴ تا ۱۳۰۸ شمسی است دارای ده فصل است که بخاطر اهمیت آن و از آنجا که ارجمله سالنامه های اولیه آماری در کشور بشمار می آید به شرح مختصر مطالب آن می پردازیم.

در فصل اول که عنوان آن "آثار جویه و آب و هوای تهران" است، درجه حرارت، مقدار باران، جهت وزش باد و فشار هوای تهران معین گردیده است. محل اندازه گیری جنب دروازه دولت تهران و ساعت اندازه گیری ۲/۵ الی ۸ صبح بوده است.

پائین ترین و بالاترین درجه فشار هوا به میلی متر، درجه حرارت هوا به سانتیگراد در سایه و زیرپناه، تعداد روزهای یخ‌بندان، بارانی و برفی بودن و نیز ارتفاع آب باران و برف به میلی متر، دفعات وزش باد از جهات مختلف نسبت به ۱۰۰ (%) در ارتفاع ۱۰۲۲ متری از سطح زمین از جمله آمارهایی است که برای ماههای مختلف سال در این فصل ارائه شده است. دریخش دیگری از این فصل حد متوسط درجه حرارت هوا براساس اطلاعات ثبت شده در تلگرافخانه های انگلیس در ایران که مربوط به شهرهای تهران، تبریز، مشهد، اصفهان، کاشان

شیراز و بوشهر است درج و نتیجه‌گیری شده که میزان بارندگی در سواحل بحر خزر فوق العاده بیشتر از بارندگی در داخله ایران است و به استثنای سواحل خزر و ناحیه حول و حوش ارومیه در هیچ جای مملکت بارندگی دائم در مدت سال روی نمی‌دهد و مقدار آن از ۳۴۰ الی ۳۵۰ میلی‌متر تجاوز نمی‌کند. در خاتمه نمودار آمارهای ذکر شده به شکل مقایسه سالهای ۱۳۰۴ لغایت ۱۳۰۸ رسم شده است.

در فصل دوم که دموگرافی (تفعیلات واردہ به جمعیت) نامیده شده قبل از ارائه آمار به این نکته اشاره گردیده است که: "ترتیب دادن احصایه ازدواج، طلاق، موالید و متوفیات ایران منوط به این است که عامه مردم از اظهار وقایع چهارگانه مطابق ترتیبات قانونی خودداری ننمایند. ولی چون قانون سجل احوال نفع و ضرر آنی ندارد (مخصوصاً در قسمت ازدواج و طلاق و متوفیات) مردم اجرای آنرا از وظائف حتمیه و اولیه خود ندانسته از روی رضا و رغبت حاضر به اجرای مقررات آن نمی‌گرددند به همین جهت عملاً ملاحظه می‌شود که از وقایع چهارگانه فوق سالیانه صدی ۵ الی صدی ده بی‌رحمت به ثبت میرسد".

ذکر این مطلب در سالنامه شان میدهد که بتدربیح با تمرکز یافتن جمع آوری آمار و اطلاعات در ایران مشکلات عملی آن از جمله عدم همکاری مردم در زمینه ارائه بموقع و صحیح اطلاعات آشکار گردیده است. آمارهای ارائه شده در این فصل عبارتند از آمار متوفیات شهر تهران بر حسب ذکور و انان و بدرجات سن و علل فوت به تفکیک امراض مختلف که برخی از آنها در جدول ذیل آورده شده است:

آمار متوفیات شهر تهران به تفکیک برخی از امراض طی سالهای ۸ - ۱۳۰۴

علل مرگ	۱۳۰۸	۱۳۰۷	۱۳۰۶	۱۳۰۵	۱۳۰۴				
	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	وزن	
آبله	۳۹	۲۲۱	۲۲۴	۴۰	۳۵	۲	۵	۴۹۲	۴۹۲
نوبه و نوبه غش	۱۸۷	۱۰۲	۱۳۵	۱۰۰	۱۲۷	۱۲	۲۰	۱۳۲	۱۸۰
سل ریوی	۲۳۹	۱۵۴	۱۸۳	۲۵۰	۲۳۰	۱۳۱	۱۹۲	۲۵۲	۲۵۷
ذات‌الجنب	۱۸۰	۱۰۲	۱۲۷	۲۷۸	۳۳۶	۲۴۷	۴۱۶	۲۲۸	۲۲۴
گریپ	۱۱۱	۲۵	۵۱	۱۲	۲۲	۲۳۶	۲۶۸	۳۰	۵۳
اسهال کودکان کمتر از دو سال	۴۲۸	۱۳۲	۱۱۴	۱۲۲	۱۶۴	۱۳۸	۱۴۸	۸۳	۸۸
صف پیری	۸	۶۶	۳۸	۳۱	۱۸	۳۴	۱۵	۲۹	۱۶

در زمینه علل فوت ، بالغ بر ۸۰ مورد ذکر گردیده که آمارهای مذکور برخی از مهمترین آنها را در آن سالها نشان میدهد .
در بخش دیگری از این فصل که عنوان آن "احصائیه نفوس - اصناف" است ابتدا تعداد جمعیت تهران مطابق با سرشماری سال ۱۳۵۱ شمسی بالغ بر ۲۱۰،۰۰۰ نفر ذکر شده و سپس این توضیح آمده است :

" جمعیت تهران امروزه(منظور سال ۱۳۵۸) تحقیقاً معلوم نیست ولی از روی بعضی قرائن موجود که در دست هست تصور نمی‌رود از ۲۵۰،۰۰۰ نفر تجاوز کرده باشد " .

در ادامه نفوس ولایت تهران را که شامل ۱۳ ناحیه و بلوک بشرح ذیل است :

غار (تهران و حضرت عبدالعظیم) ، ورامین (ورامین و امامزاده مجفر) ، ساوجبلاغ (کرج ، اشتیاراد و رباط کریم) شهریار (کشت و علیشاوهوض) ، کن ، لواسانات ، دماوند ، فیروزکوه ، شمیران (تجربیش ، قلهک) پشاپویه ، ایوانکی ، خوار (فشلاق) و طالقان با جمعیت تقریبی آنها و بمحض سرشماری بلدیه تهران ، ذکر کرده است و پس از آن احصائیه اصناف و دکاکین را به تفکیک محل آنها که بالغ بر ۲۰۰ صنف و حرفة مختلف است نوشته و درخاتمه این فصل آمار مستخدمین مشغول به خدمت را در وزارت‌خانه‌ها و ادارات کشوری آورده است . بطوریکه برطبق این آمارها در سال ۱۳۵۶ ، تعداد ۷۷۵ نفر به کسب آزاد و در سال ۱۳۵۷ تعداد ۴۶۱ تا ۲۳ نفر در بخش دولتی مشغول خدمت بوده‌اند .

فصل سوم سالنامه به آمارهای صحیه عمومی و صحیه اجتماعی اختصاص دارد . در این فصل آمار امتحانات (آزمایشیه‌ای طبی) ذریینی ، کلینیکی و سرلوئی انجام شده در انتیتو پاستور و دارالتجزیه سینا ارائه گردیده و نتایج حاصله از امتحانات لاپراتوارها بر حسب بیماریهای مختلف مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفته است . بعنوان مثال در مورد مرض حصبه در تهران نوشته شده است که :

" موافق احصائیه عده امتحانات مرض حصبه در تهران نسبتاً " زیاد است و علت اصلی آن کافیت آبها است که بطور روباز در جویها عبور می‌کند و تا وقتی که لوله‌کشی آب که برای بهبودی اوضاع صحی این شهر از هر اصلاحی مقدم است عملی نشود اشاعه این مرض مورد تعجب نبوده و انتظار زوال آنرا هم نباید داشت . "

در ادامه فصل احصائیه لاهه‌های قصابخانه ای‌سال ۱۳۵۱ الی ۱۳۵۸ شمسی که درنتیجه معاینات طبی از حمل آنها به شهر ممانعت بعمل آمده و درخاتمه نیز صورت اعلانات تبلیغات صحی بمنتظر آگاه نمودن مردم قبل از ابتلاء به امراض گوناگون ذکر گردیده است ،

در فصل چهارم آمار پژوهشگاه کودکان، آسایشگاه ناتوانان، دارالمحاجنین و مخارج موسسات صحیه و خیریه ارائه و سپس احصائیه مجانین حاضر، نسبت به درجات سن و نوع مرض جنون آورده شده است.

در فصل پنجم آمار موقعیت و وسعت تهران آنروز و خدمات عمومی شهر از جمله صورت خیابانها و میدان‌های جدید الاحادیث و تغیریگاه‌های شهر، وضعیت شرب شهر، کسری آب و روش‌نائی معابر در نواحی مختلف آمده است و در ادامه نیز براساس اطلاعات واصله از نظمه‌ی تهران، نوع و تعداد وسائل نقلیه، تعداد رانندگان و احصائیه ورود و خروج اتومبیل و مسافر همراه با صورت سیستم اتومبیل‌هایی که در سال‌های ۱۳۰۷ و ۱۳۰۸ به ثبت رسیده ذکر گردیده است.

در فصل ششم احصائیه مدارس و محصلین و معلمین تهران و حومه در طی سال‌های تحصیلی ۱۳۰۴-۱۳۰۳ آورده شده است. جداول زیر برخی از آمارهای ارائه شده را در این فصل شان میدهد.

احصائیه مدارس، محصلین و معلمین تهران و حومه (عالیه)

مدارس عالیه دولتی تابعه وزارت معارف

شاگرد		آموزگار		تعداد		سال تحصیلی
دختر	پسر	زن	مرد	مدارس	کلاس	
-	۲۷۳	-	۲۵	۱۱	۳	۱۳۰۴-۱۳۰۳
-	۳۱۰	-	۳۴	۱۰	۳	۱۳۰۴-۱۳۰۵
-	۳۶۳	-	۵۳	۱۵	۴	۱۳۰۵-۱۳۰۶
-	۲۷۴	-	۲۷	۱۱	۲	۱۳۰۶-۱۳۰۷
-	۴۱۲	-	۵۲	۱۹	۴	۱۳۰۷-۱۳۰۸

احصائیہ مدارس، سچولین و ملکیین تھوڑاں و جزویہ (متوسطہ)

۹۶

مدارس متسلطہ غیر دولتی

مدارس متسلطہ دولتی

سال تعلیمی	آموزگار	شاغرد	تعداد	آموزگار	شاغرد	تعداد	مدارس کلاس	سرد زن	پسر زن	دھنر	شاغرد	آموزگار	تعداد	مدارس کلاس	سرد زن	پسر زن	دھنر	مدارس متسلطہ غیر دولتی	
۱۳۰۴-۱۳۰۵	۱۱	۹۵	۱۱	۱۱	۱۰۴	۹	۲۷۸	۱۰۴	۱۰۴	۱۰۴	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۳۰۴-۱۳۰۵	
۱۳۰۵-۱۳۰۶	۱۱	۱۰۵	۱۱	۱۰۵	۱۰۵	۹	۲۷۸	۱۰۵	۱۰۵	۱۰۵	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۳۰۵-۱۳۰۶	
۱۳۰۶-۱۳۰۷	۱۱	۱۱۰	۱۱	۱۱۰	۱۱۰	۱۰	۲۸۶	۱۱۰	۱۱۰	۱۱۰	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۳۰۶-۱۳۰۷	
۱۳۰۷-۱۳۰۸	۱۱	۱۱۲	۱۱	۱۱۲	۱۱۲	۱۰	۳۳۱	۱۱۲	۱۱۲	۱۱۲	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۳۰۷-۱۳۰۸	
۱۳۰۸-۱۳۰۹	۱۱	۱۱۴	۱۱	۱۱۴	۱۱۴	۱۰	۳۳۱	۱۱۴	۱۱۴	۱۱۴	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۳۰۸-۱۳۰۹	
۱۳۰۹-۱۳۱۰	۹	۱۱۶	۹	۱۱۶	۱۱۶	۹	۳۶	۱۱۶	۱۱۶	۱۱۶	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۰۹-۱۳۱۰
۱۳۱۰-۱۳۱۱	۹	۱۱۷	۹	۱۱۷	۱۱۷	۹	۳۶	۱۱۷	۱۱۷	۱۱۷	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۱۰-۱۳۱۱
۱۳۱۱-۱۳۱۲	۹	۱۱۸	۹	۱۱۸	۱۱۸	۹	۳۶	۱۱۸	۱۱۸	۱۱۸	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۱۱-۱۳۱۲
۱۳۱۲-۱۳۱۳	۹	۱۱۹	۹	۱۱۹	۱۱۹	۹	۳۶	۱۱۹	۱۱۹	۱۱۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۱۲-۱۳۱۳
۱۳۱۳-۱۳۱۴	۹	۱۲۰	۹	۱۲۰	۱۲۰	۹	۳۶	۱۲۰	۱۲۰	۱۲۰	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۱۳-۱۳۱۴
۱۳۱۴-۱۳۱۵	۹	۱۲۱	۹	۱۲۱	۱۲۱	۹	۳۶	۱۲۱	۱۲۱	۱۲۱	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۱۴-۱۳۱۵
۱۳۱۵-۱۳۱۶	۹	۱۲۲	۹	۱۲۲	۱۲۲	۹	۳۶	۱۲۲	۱۲۲	۱۲۲	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۱۵-۱۳۱۶
۱۳۱۶-۱۳۱۷	۹	۱۲۳	۹	۱۲۳	۱۲۳	۹	۳۶	۱۲۳	۱۲۳	۱۲۳	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۱۶-۱۳۱۷
۱۳۱۷-۱۳۱۸	۹	۱۲۴	۹	۱۲۴	۱۲۴	۹	۳۶	۱۲۴	۱۲۴	۱۲۴	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۱۷-۱۳۱۸
۱۳۱۸-۱۳۱۹	۹	۱۲۵	۹	۱۲۵	۱۲۵	۹	۳۶	۱۲۵	۱۲۵	۱۲۵	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۱۸-۱۳۱۹
۱۳۱۹-۱۳۲۰	۹	۱۲۶	۹	۱۲۶	۱۲۶	۹	۳۶	۱۲۶	۱۲۶	۱۲۶	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۱۹-۱۳۲۰
۱۳۲۰-۱۳۲۱	۹	۱۲۷	۹	۱۲۷	۱۲۷	۹	۳۶	۱۲۷	۱۲۷	۱۲۷	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۲۰-۱۳۲۱
۱۳۲۱-۱۳۲۲	۹	۱۲۸	۹	۱۲۸	۱۲۸	۹	۳۶	۱۲۸	۱۲۸	۱۲۸	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۲۱-۱۳۲۲
۱۳۲۲-۱۳۲۳	۹	۱۲۹	۹	۱۲۹	۱۲۹	۹	۳۶	۱۲۹	۱۲۹	۱۲۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۲۲-۱۳۲۳
۱۳۲۳-۱۳۲۴	۹	۱۳۰	۹	۱۳۰	۱۳۰	۹	۳۶	۱۳۰	۱۳۰	۱۳۰	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۲۳-۱۳۲۴
۱۳۲۴-۱۳۲۵	۹	۱۳۱	۹	۱۳۱	۱۳۱	۹	۳۶	۱۳۱	۱۳۱	۱۳۱	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۲۴-۱۳۲۵
۱۳۲۵-۱۳۲۶	۹	۱۳۲	۹	۱۳۲	۱۳۲	۹	۳۶	۱۳۲	۱۳۲	۱۳۲	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۲۵-۱۳۲۶
۱۳۲۶-۱۳۲۷	۹	۱۳۳	۹	۱۳۳	۱۳۳	۹	۳۶	۱۳۳	۱۳۳	۱۳۳	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۲۶-۱۳۲۷
۱۳۲۷-۱۳۲۸	۹	۱۳۴	۹	۱۳۴	۱۳۴	۹	۳۶	۱۳۴	۱۳۴	۱۳۴	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۲۷-۱۳۲۸
۱۳۲۸-۱۳۲۹	۹	۱۳۵	۹	۱۳۵	۱۳۵	۹	۳۶	۱۳۵	۱۳۵	۱۳۵	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۲۸-۱۳۲۹
۱۳۲۹-۱۳۳۰	۹	۱۳۶	۹	۱۳۶	۱۳۶	۹	۳۶	۱۳۶	۱۳۶	۱۳۶	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۲۹-۱۳۳۰
۱۳۳۰-۱۳۳۱	۹	۱۳۷	۹	۱۳۷	۱۳۷	۹	۳۶	۱۳۷	۱۳۷	۱۳۷	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۳۰-۱۳۳۱
۱۳۳۱-۱۳۳۲	۹	۱۳۸	۹	۱۳۸	۱۳۸	۹	۳۶	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۳۱-۱۳۳۲
۱۳۳۲-۱۳۳۳	۹	۱۳۹	۹	۱۳۹	۱۳۹	۹	۳۶	۱۳۹	۱۳۹	۱۳۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۳۲-۱۳۳۳
۱۳۳۳-۱۳۳۴	۹	۱۴۰	۹	۱۴۰	۱۴۰	۹	۳۶	۱۴۰	۱۴۰	۱۴۰	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۳۳-۱۳۳۴
۱۳۳۴-۱۳۳۵	۹	۱۴۱	۹	۱۴۱	۱۴۱	۹	۳۶	۱۴۱	۱۴۱	۱۴۱	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۳۴-۱۳۳۵
۱۳۳۵-۱۳۳۶	۹	۱۴۲	۹	۱۴۲	۱۴۲	۹	۳۶	۱۴۲	۱۴۲	۱۴۲	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۳۵-۱۳۳۶
۱۳۳۶-۱۳۳۷	۹	۱۴۳	۹	۱۴۳	۱۴۳	۹	۳۶	۱۴۳	۱۴۳	۱۴۳	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۳۶-۱۳۳۷
۱۳۳۷-۱۳۳۸	۹	۱۴۴	۹	۱۴۴	۱۴۴	۹	۳۶	۱۴۴	۱۴۴	۱۴۴	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۳۷-۱۳۳۸
۱۳۳۸-۱۳۳۹	۹	۱۴۵	۹	۱۴۵	۱۴۵	۹	۳۶	۱۴۵	۱۴۵	۱۴۵	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۳۸-۱۳۳۹
۱۳۳۹-۱۳۴۰	۹	۱۴۶	۹	۱۴۶	۱۴۶	۹	۳۶	۱۴۶	۱۴۶	۱۴۶	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۳۹-۱۳۴۰
۱۳۴۰-۱۳۴۱	۹	۱۴۷	۹	۱۴۷	۱۴۷	۹	۳۶	۱۴۷	۱۴۷	۱۴۷	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۴۰-۱۳۴۱
۱۳۴۱-۱۳۴۲	۹	۱۴۸	۹	۱۴۸	۱۴۸	۹	۳۶	۱۴۸	۱۴۸	۱۴۸	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۴۱-۱۳۴۲
۱۳۴۲-۱۳۴۳	۹	۱۴۹	۹	۱۴۹	۱۴۹	۹	۳۶	۱۴۹	۱۴۹	۱۴۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۴۲-۱۳۴۳
۱۳۴۳-۱۳۴۴	۹	۱۵۰	۹	۱۵۰	۱۵۰	۹	۳۶	۱۵۰	۱۵۰	۱۵۰	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۴۳-۱۳۴۴
۱۳۴۴-۱۳۴۵	۹	۱۵۱	۹	۱۵۱	۱۵۱	۹	۳۶	۱۵۱	۱۵۱	۱۵۱	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۴۴-۱۳۴۵
۱۳۴۵-۱۳۴۶	۹	۱۵۲	۹	۱۵۲	۱۵۲	۹	۳۶	۱۵۲	۱۵۲	۱۵۲	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۴۵-۱۳۴۶
۱۳۴۶-۱۳۴۷	۹	۱۵۳	۹	۱۵۳	۱۵۳	۹	۳۶	۱۵۳	۱۵۳	۱۵۳	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۴۶-۱۳۴۷
۱۳۴۷-۱۳۴۸	۹	۱۵۴	۹	۱۵۴	۱۵۴	۹	۳۶	۱۵۴	۱۵۴	۱۵۴	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۴۷-۱۳۴۸
۱۳۴۸-۱۳۴۹	۹	۱۵۵	۹	۱۵۵	۱۵۵	۹	۳۶	۱۵۵	۱۵۵	۱۵۵	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۴۸-۱۳۴۹
۱۳۴۹-۱۳۵۰	۹	۱۵۶	۹	۱۵۶	۱۵۶	۹	۳۶	۱۵۶	۱۵۶	۱۵۶	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۴۹-۱۳۵۰
۱۳۵۰-۱۳۵۱	۹	۱۵۷	۹	۱۵۷	۱۵۷	۹	۳۶	۱۵۷	۱۵۷	۱۵۷	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۵۰-۱۳۵۱
۱۳۵۱-۱۳۵۲	۹	۱۵۸	۹	۱۵۸	۱۵۸	۹	۳۶	۱۵۸	۱۵۸	۱۵۸	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۵۱-۱۳۵۲
۱۳۵۲-۱۳۵۳	۹	۱۵۹	۹	۱۵۹	۱۵۹	۹	۳۶	۱۵۹	۱۵۹	۱۵۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۵۲-۱۳۵۳
۱۳۵۳-۱۳۵۴	۹	۱۶۰	۹	۱۶۰	۱۶۰	۹	۳۶	۱۶۰	۱۶۰	۱۶۰	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۵۳-۱۳۵۴
۱۳۵۴-۱۳۵۵	۹	۱۶۱	۹	۱۶۱	۱۶۱	۹	۳۶	۱۶۱	۱۶۱	۱۶۱	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۵۴-۱۳۵۵
۱۳۵۵-۱۳۵۶	۹	۱۶۲	۹	۱۶۲	۱۶۲	۹	۳۶	۱۶۲	۱۶۲	۱۶۲	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۵۵-۱۳۵۶
۱۳۵۶-۱۳۵۷	۹	۱۶۳	۹	۱۶۳	۱۶۳	۹	۳۶	۱۶۳	۱۶۳	۱۶۳	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۵۶-۱۳۵۷
۱۳۵۷-۱۳۵۸	۹	۱۶۴	۹	۱۶۴	۱۶۴	۹	۳۶	۱۶۴	۱۶۴	۱۶۴	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۵۷-۱۳۵۸
۱۳۵۸-۱۳۵۹	۹	۱۶۵	۹	۱۶۵	۱۶۵	۹	۳۶	۱۶۵	۱۶۵	۱۶۵	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۵۸-۱۳۵۹
۱۳۵۹-۱۳۶۰	۹	۱۶۶	۹	۱۶۶	۱۶۶	۹	۳۶	۱۶۶	۱۶۶	۱۶۶	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۵۹-۱۳۶۰
۱۳۶۰-۱۳۶۱	۹	۱۶۷	۹	۱۶۷	۱۶۷	۹	۳۶	۱۶۷	۱۶۷	۱۶۷	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۹	۱۳۶۰-۱۳۶۱
۱۳۶۱-۱۳۶۲	۹	۱۶۸	۹	۱۶۸	۱۶۸	۹	۳۶	۱۶۸	۱۶۸	۱۶۸	۹	۹							

احماییه مدارس، مصلحتین و معلمین شهرا و جومه (ابتدائی)

مدارس ابتدائی دولتی
مدارس ابتدائی غیردولتی

سال تحصیلی تعداد شاگرد آموزگار شاگرد

مدارس کلاس مرد زن بسیز دختر

۱۳۰۴—۱۳۰۵ ۱۳۰۳—۱۳۰۴ ۱۳۰۲—۱۳۰۳ ۱۳۰۱—۱۳۰۲ ۱۳۰۰—۱۳۰۱ ۱۲۹۹—۱۳۰۰ ۱۲۹۸—۱۳۰۱ ۱۲۹۷—۱۳۰۲ ۱۲۹۶—۱۳۰۳ ۱۲۹۵—۱۳۰۴ ۱۲۹۴—۱۳۰۵ ۱۲۹۳—۱۳۰۶ ۱۲۹۲—۱۳۰۷ ۱۲۹۱—۱۳۰۸ ۱۲۹۰—۱۳۰۹ ۱۲۸۹—۱۳۱۰ ۱۲۸۸—۱۳۱۱ ۱۲۸۷—۱۳۱۲ ۱۲۸۶—۱۳۱۳ ۱۲۸۵—۱۳۱۴ ۱۲۸۴—۱۳۱۵ ۱۲۸۳—۱۳۱۶ ۱۲۸۲—۱۳۱۷ ۱۲۸۱—۱۳۱۸ ۱۲۸۰—۱۳۱۹ ۱۲۷۹—۱۳۲۰ ۱۲۷۸—۱۳۲۱ ۱۲۷۷—۱۳۲۲ ۱۲۷۶—۱۳۲۳ ۱۲۷۵—۱۳۲۴ ۱۲۷۴—۱۳۲۵ ۱۲۷۳—۱۳۲۶ ۱۲۷۲—۱۳۲۷ ۱۲۷۱—۱۳۲۸ ۱۲۷۰—۱۳۲۹ ۱۲۶۹—۱۳۳۰ ۱۲۶۸—۱۳۳۱ ۱۲۶۷—۱۳۳۲ ۱۲۶۶—۱۳۳۳ ۱۲۶۵—۱۳۳۴ ۱۲۶۴—۱۳۳۵ ۱۲۶۳—۱۳۳۶

تاریخچه آمار در ایران

در ادامه این فصل احصائیه کتابخانه‌های تهران در سال‌های ۱۳۰۵ و ۱۳۰۶ هجری با تاریخ تاسیس و تعداد کتب آنها به تفکیک زبانهای مختلف قید شده است . در فصل هفتم احصائیه توقیفات اداره محبس نظمه و موجبات توقيف ، احصائیه جزائی محکم جنحه و احصائیه دیوان عالی جنائی آمده است .

فصل هشتم مربوط به احصائیه انتخابات پارلمانی و ایالتی دوره‌های مختلف مجلس از سال ۱۲۸۵ (دوره اول) تا سال ۱۳۰۷ (دوره هفتم) شمسی و احصائیه قوانین وضع شده در طی این ساله است .

فصل نهم به احصائیه پست و تلگراف و تلفن اختصاص یافته است و در آن احصائیه امانات صادره از ایالت تهران به داخل ایران ، امانات صادره به خارج از ایالت تهران ، احصائیه بروات پستی دفتر پست تهران که با فرانسه مبادله شده ، احصائیه مخابرات تلگرافی و احصائیه متلغفن کابل و هوائی تهران ذکر گردیده است .

آخرین فصل سالنامه احصائیه مالیه و اقتصاد " نام دارد . در ابتدا صورت حساب بلدیه تهران از سال ۱۳۰۰ تا ۱۳۰۸ شمسی آمده است و بدنبال آن با ذکر صورت مقایسه پنج ساله عواید مستقیم و غیرمستقیم بلدیه تهران ، تعداد مستغلات شهر تهران به تفکیک نواحی مختلف و نرخ مالیات مربوط به آنها نرخ عوارض بارهای واردہ به شهر ، نرخ مالیات نواقل ، مالیات ذیایح ، صورت اصناف مالیات بده و مالیاتی که سالیانه پرداخته اند ، صورت ریز وصولی بابت مالیات مسقیم ، احصائیه واردات و صادرات غله و مصرف گوشت درج شده است . در بخشی از

این فصل تحت عنوان " باج راه‌شمیران " نوشته شده است که :

برای تنظیف و آبپاشی راه شمیران قرار شد از دواب و وسائل نقلیه در هر دفعه که عبور می‌کنند (فقط در مدت چهار الی پنج ماه فصل بیلاق) باجی بشرح ذیل دریافت دارند :

از سنه ۱۳۰۰ الی آخر : ۱۳۰۴

الاغ و دوچرخه پائی ۱۰۰ / ۰ قران - قاطر و اسب ۳۰۰ / ۰ قران - موتورسیکلت ۵ / ۰
قران - دوچرخه اسبی ۱ قران - چهارچرخه ۲ قران - اتومبیل ۳ قران - گاری در دوسال اول ۳ قران بعد ۴ قران - اتومبیل لاری ۵ قران - کامیون ۱۰ قران .

ادامه دارد .